

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2014

Tomáš Švarc

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Secesionismus v teorii a praxi: Quebec

Tomáš Švarc

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

Secesionismus v teorii a praxi: Quebec

Tomáš Švarc

Vedoucí práce:

PhDr. Přemysl Rosůlek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

*Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Přemyslu Rosůlkovi, Ph.D.
za odborné vedení práce a cenná doporučení.*

Svou bakalářskou práci věnuji svému dědečkovi Jaroslavu Kýčkovi.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	STÁT A SECESE	4
2.1	Secese	4
2.2	Právo na stát.....	11
3	TEORIE SECESE	13
3.1	Teorie primárního práva na secesi	13
3.2	Teorie remediálního práva na secesi.....	16
3.3	Ústava a právo na secesi.....	20
3.3.1	Problém permanentní menšiny	21
4	SECESE A QUEBEK	24
4.1	Období referendum.....	25
4.1.1	První referendum o samostatnosti	25
4.1.2	Druhé referendum o samostatnosti	27
4.2	Secese v praxi.....	28
4.2.1	Vyjádření Nejvyššího soudu Kanady k otázce quebecké nezávislosti	28
4.2.2	Situace po vynesení rozsudku Nejvyššího soudu	32
4.2.3	Samostatnost Quebecu a domorodé obyvatelstvo.....	34
4.2.4	Secese Quebecu jako řešení kulturní sebezáchovy	35
5	APLIKACE REMEDIÁLNÍ TEORIE SECESE NA PŘÍPAD QUEBEKU	37
6	ZÁVĚR	40

7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	42
8	RESUMÉ.....	45
9	PŘÍLOHY	48

1 ÚVOD

Téma mé bakalářské práce „Secesionismus v teorii a praxi: Quebec“ jsem si zvolil především z důvodu svého dlouholetého zájmu o kulturu a historii bývalých britských kolonií. Vypracování bakalářské práce na téma, které s Kanadou bezprostředně souvisí, jsem tudíž chápal především jako příležitost získat více informací o této zemi a jedné z jejích provincií.

Cílem mé práce je zjistit, zda a za jakých podmínek umožňuje remediální teorie práva na secesi Allena Buchanana provincii Quebec vystoupení z federace. V návaznosti na cíl formuluji i hypotézu práce následujícím způsobem:

Vzhledem k nedávnému vývoji a aktuální situaci je zřejmé, že za současných okolností nemá provincie Quebec právo jednostranně vystoupit z kanadské federace. Na základě remediální teorie Allena Buchanana se jeví, že Quebec nemá na jednostrannou secesi právo, jelikož Kanada je právní a demokratický stát, který všem svým občanům garantuje základní lidská práva a svobody.

Stanovenou hypotézu v průběhu prověřím, na základě čehož mohu v závěru práce dojít k jejímu potvrzení nebo falzifikaci. V práci se budu věnovat především remediální teorii právu na secesi Allena Buchanana, a to z důvodu, že se jeho teorie jeví jako shodná s výše uvedenou hypotézou.

Tato bakalářská práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které jsou pro lepší přehlednost dále členěny. V první kapitole uvedu, co secese znamená a popíšu rozdílné vnímání secese z pohledu jednotlivých autorů. Dále pak blíže specifikuji vhodné předpoklady pro secesi, jež definoval teoretik secese J. R. Wood. V závěru první kapitoly popíšu dvě práva, která v souvislosti se vznikem státu uvádí jeden z předních teoretiků problematiky secese Allen Buchanan. Jedná se

o právo pokusit se ustanovit vlastní legitimní stát a o právo na vlastní legitimní stát.

Druhá kapitola je věnována teoriím secese. Úkolem této kapitoly je především poskytnout čtenáři informace, které poslouží jako teoretický základ pro posouzení této případové studie. Pro ucelenější doplnění informací uvedu kromě teorie remediálního práva na secesi také základní přehled o teorii práva primárního.

Následující kapitola s názvem „Secese a Quebec“ je rozdělena na dvě části. V první popíšu průběh dvou referend o nezávislosti, která se zatím v Quebecu uskutečnila (r. 1980 a r. 1995). Ve druhé části uvedu informace z nálezu Nejvyššího soudu Kanady, který byl vydán v roce 1998 na vyžádání kanadské vlády, a to v souvislosti s možným vystoupením provincie Quebec z federace. Dále se budu zabývat reakcí federální vlády na nález Nejvyššího soudu Kanady v podobě přijetí Clarity Act parlamentem (r. 2000) a postupem Národního shromáždění Quebecu, který přijetí uvedeného zákona nenechal bez odezvy. V této části práce nemohu opomenout ani postoj domorodého obyvatelstva k otázce samostatného Quebecu a problematiku kulturní sebezáchovy této provincie.

V poslední kapitole této případové studie provedu aplikaci remediální teorie secese na praktickém příkladu Quebecu, čímž získám potřebné informace a argumenty, které jsou pro ověření výše stanovené hypotézy nezbytné. V závěru práce shrnu danou problematiku a podám jasnou odpověď na otázku, zda má hypotéza (viz výše) byla verifikována či falzifikována.

Vzhledem k rozsahu bakalářské práce se nemohu podrobněji věnovat historickým milníkům, které souvisejí s osídlováním dnešní Kanady a Quebecu, anglofrancouzským válkám v Severní Americe a následnému vývoji. Tedy událostem, které mají vliv i na dnešní vývoj Kanady. Z tohoto důvodu si dovoluji alespoň doporučit knihu, která se

historií této druhé největší země světa věnuje – „Dějiny Kanady“ od Lenky Rovné a Miroslava Jindry¹.

V teoretické části práce čerpám především z prací A. Buchanana, J. R. Wooda a dalších světově uznávaných autorů. V praktické části vycházím především z nálezů Nejvyššího soudu Kanady, který je zveřejněn na webových stránkách této instituce. Využívám tedy tištěné i elektronické zdroje. Vzhledem k tématu práce používám především cizojazyčných materiálů. V práci vycházím i ze statistických údajů dostupných na relevantních internetových stránkách.

Práci bych označil jako případovou studii zabývající se konkrétním intrastátním regionem, tedy regionem nacházejícím se uvnitř suverénního státu. V této práci kompiluji tištěné a elektronické zdroje a analyzuji dostupné informace a data.

---

¹ Rovná, Lenka - Jindra, Miroslav (2001). *Dějiny Kanady* (Praha: NLN, Lidové noviny).

2 STÁT A SECESE

Rozpad státu je závažnou událostí, která je často doprovázena porušováním základních lidských práv a násilím. Z tohoto důvodu je na secesi často nahlíženo jako na poslední a krajní řešení vnitrostátních problémů. Zajímavé je, že secese není všemi autory a teoretiky chápána stejným způsobem. Proto se v první části této kapitoly věnuji jednotlivým přístupům, náhledům a definicím, co secese vlastně znamená. Jelikož je secese spojována se vznikem nového (nových) státu (ů), rozebírám ve druhé podkapitole rozdíl mezi právem pokusit se ustanovit vlastní legitimní stát a právem na vlastní legitimní stát.

2.1 Secese

Vyjdeme-li ze skutečnosti, že mnoho rozpadů států vyústilo v rozsáhlá porušení lidských práv a masivní ničení, není možné problematiku secese zlehčovat (Buchanan, 1997: 44). Jak jsem ale uvedl výše, k samotné secesi přistupuje řada autorů odlišně. Například Aleksandar Pavković secesi definuje jako „odloučení území i jeho obyvatel od existujícího politického systému a jurisdikce existujících vládních institucí“ (Pavković dle Rosůlek, 2007: 65).

John R. Wood rozlišuje mezi separací a secesí. V separatismu vidí pouze obecné termíny popisující všechny formy politického odcizení. Tato odcizení jsou reprezentována touhou po omezení kontroly centrálních orgánů na určitém území. Separatismus tak může být vyjadřován nároky na udělení provincionálních práv. V rámci rozhodovacích procesů může separatismus vyjadřovat nároky na udělení místní nebo regionální autonomie. Secesi pak Wood popisuje jako užší a více specifický termín. Jedná se o snahy vedoucí k formálnímu oddělení některé stávající součásti (nebo součástí) od konkrétní politické autority prostřednictvím vyhlášení nezávislosti a získání suverenity (Wood, 1981: 110).

Separatistická hnutí se, podle Wooda, mohou stát hnutími secesionistickými, přičemž platí i obrácená možnost proměny, kdy se secesionistická hnutí mohou vrátit k „pouhým“ nárokům na přiznání jistých práv a autonomie, čímž upustí od svého požadavku na nezávislý stát. Zásadní rozdíl mezi separatisty a secesionisty spočívá v (ne)ochotě uznat suverenitu stávající politické autority. Secesionisté se snaží dosáhnout vlastní suverenity pomocí ustanovení nezávislého státu (Wood, 1981: 110). Snahy secesionistů odloučit se od ústřední moci s cílem vyhlásit vlastní suverénní stát zcela přirozeně vyvolávají protireakci centrálních orgánů, které většinou nechtějí na rozpad státu přistoupit a usilují o posílení kontroly nad rebelující periferií (Wood dle Rosůlek, 2007: 65-66).

John R. Wood tvrdí, že podněty vedoucí k secesi se neobjevují náhodně. Z tohoto důvodu je nutné pokusit se hledat jevy a předpoklady, které zvyšují pravděpodobnost odcizení a samotnou proveditelnost secese v konkrétním politickém uskupení či prostoru. Wood identifikoval pět předpokladů, které zahájení procesu secese významným způsobem napomáhají. Jedná se o předpoklady geografické, sociální, ekonomické, politické a psychologické (Wood, 1981: 112-120).

Geografickými předpoklady k secesi Wood míní existenci oddělitelného území, které je z podstatné části obýváno lidmi s potenciálně secesionistickými tendencemi. Samotný výskyt geografických bariér však nemusí nutně vést k oddělitelnosti území². Určující jsou dva prvky. Prvním určujícím prvkem je, zda se území může od většího státního celku oddělit, aniž by došlo k narušení vojenské

---

² Za indikátory secesionistických tendencí nemohou být automaticky považovány přirozené vodní překážky a ostrovy. V praxi se setkáváme s řadou etablovaných ostrovních států (Nový Zéland či Japonsko) a souostroví (Havaj), kde se secesionistické tendence prakticky nevyskytují. Ani existence cizího teritoria mezi oddělenými částmi konkrétního státu nemusí nutně znamenat předpoklad k provedení secese (př.: Aljaška, která je od USA oddělena Kanadou). Opačným příkladem může být bývalý Východní Pákistán (dnešní Bangladéš), který byl od Pákistánu oddělen Indií (Wood, 1981: 112).

bezpečnosti jak mateřského státu, tak oddělujícího se území (Wood, 1981: 112-113).

Druhým určujícím prvkem je, zda nedojde k narušení přístupu na trhy či k přírodním zdrojům. Je-li uvedeno, že oddělitelné území musí být obýváno z podstatné části obyvatelstvem se secesionistickými tendencemi, znamená to, že v etnicky pluralitních společnostech, ve kterých není etnická příslušnost vázána na konkrétní teritorium, není secese reálnou možností, jejímž prostřednictvím by určitá etnická skupina dosáhla seberealizace³. Pokud určitá populace s potenciálně secesionistickými tendencemi obývá území, které náleží více státům⁴, snižují se šance na osamostatnění této skupiny přímou úměrou s počtem centrálních vlád, kterým musí čelit. Jestliže jedna z centrálních vlád vyjádří secesionistickému hnutí podporu, šance secesionistů přirozeně vzrůstají (Wood, 1981: 112-113).

Principům nacionalismu se věnoval i filozof Ernest Gellner, který k otázce etnicity a územních požadavků uvedl následující:

„Nacionalistický princip vyžaduje, aby se politické a „etnické“ jednotky navzájem kryly. Jinými slovy řečeno, přijmeme-li tvrzení, že etnicita je v zásadě definována jako společná kultura, pak nacionalistický princip vyžaduje, aby každý nebo téměř každý, kdo se nachází uvnitř určité politické jednotky, patřil k téže kultuře, a aby se všichni členové téže kultury nacházeli uvnitř téže politické jednotky. Jednoduše řečeno: jedna kultura, jeden stát.“ (Gellner, 1997: 62).

J. R. Wood dále identifikoval předpoklady sociální. Obecně se dá říci, že secesionistické tendence pramení z kulturní heterogenity. Ta vytváří mezi příslušníky určité etnické skupiny intenzivní povědomí

³ Jako příklad bych uvedl beduínské kmeny v severní Africe.

⁴ Př.: Kurdové v Turecku, Iráku a Iránu (Wood, 1981: 113).

a specifické pouto, které v jednotlivcích vyvolává dojem sounáležitosti s určitou skupinou, která se od ostatních skupin odlišuje. Klíčové faktory etnicity, mezi které patří rasa, jazyk⁵ a náboženství se jeví jako silně svázané se secesionistickými tendencemi (Wood, 1981: 114-116). „Vazby mezi náboženstvím a národním uvědoměním mohou být velmi úzké [...]. Zdá se, že tento vztah se ve skutečnosti utužuje spíše tam, kde se nacionalismus stává masovou silou, než v období, kdy je minoritní ideologií a hnutím několika aktivistů.“ (Hobsbawm, 2000: 66).

Vliv těchto faktorů je umocněn zejména tam, kde dochází k výrazným rozporům mezi určitými skupinami. Význam kulturní heterogenity ve vztahu k problematice secese se ve vztahu k místu a v průběhu času zásadním způsobem mění. Téměř vždy se setkáváme s dalšími proměnnými, které etnicitu staví buď do popředí, nebo jí nepřikládají zásadní význam. Úroveň potenciálu secese je především definována velikostí a rozdělením jednotlivých etnických skupin. Etnická příslušnost se často stává sjednocujícím faktorem určité skupiny. V soudržnosti a jednotě secesionistických skupin pak Wood spatřuje základní předpoklad pro vznik secesionistických tendencí (Wood, 1981: 114-116).

Zásadní vliv mohou mít také ekonomické faktory⁶. Secesionisté jsou v takovém případě přesvědčeni, že jim byl upřen jejich oprávněný nárok participovat na materiálních výtocích, které chtějí nabýt právě prostřednictvím secese. Silnou náklonnost k secesionistickým tendencím mají jednotlivci, kteří se setkávají s omezením svého ekonomického podnikání z důvodu zavedených ekonomických struktur (Wood, 1981: 118). Stabilní vláda a spravedlivá redistribuce bohatství významným

---

⁵ Lidé, kteří vyznávají stejné hodnoty a principy mohou žít vedle sebe v harmonii. Často se stává, že občané ovládají dva jazyky. Jeden jazyk je mateřský a druhý pracovní. V takovém případě se dostáváme do stádia oslabení národního cítění (Gellner, 1997: 64).

⁶ S ekonomickým znevýhodněním často souvisí etnické rozdíly (Wood, 1981: 118).

způsobem tlumí extrémistické požadavky a nálady. Lidé, kteří disponují majetkem a postavením neobětují svůj život a pohodlí kvůli etnickým předsudkům. Pokud se však výše uvedené předpoklady nedaří naplňovat, vzniká nebezpečí konfliktu. Nacionalismus je spjat s národem a zemí/půdou. V dnešní době však velký stát automaticky nepředstavuje silný celek. Stát nečiní velkým a silným rozloha, ale ekonomická síla a růst⁷. Tato skutečnost vede ke snížení vlivu nacionalismu (Gellner, 1997: 65). Nacionalismus stál u zrodu válek a revolucí. Zapříčinil jak rozpad říší, tak vznik nových států. Z tohoto důvodu můžeme říci, že nacionalismus státy vytváří i ničí (Heywood, 2008: 137).

Politické předpoklady nabývají na vážnosti v momentě, kdy potenciální secesionisté zpochybňují legitimitu politického systému a/nebo centrální politické autority. Legitimita je často zpochybňována v období rychlých socioekonomických změn⁸ a v momentech sociální nerovnováhy. Tehdy bývá mandát existujícího režimu zpochybňován. Loajalita provincií a regionů vůči centru může být oslabena, jestliže daná skupina nabude přesvědčení, že prospěch, který z aktuálního svazku má, je menší, než prospěch, který by získala v případě osamostatnění⁹. Velký vliv na zvýšení secesionistických tendencí může mít také absence či neefektivní fungování celostátních stran a stranického systému (Wood, 1981: 118-119).

Důležité jsou rovněž předpoklady psychologické. Jedná se o touhu secesionistů po nezávislé domovině¹⁰ (Wood, 1981: 120), pocit odcizení,

---

⁷ Bohaté národy bez vlastní státnosti (např.: Skotové dosud) si jsou vědomy, že jejich působení v rámci větších celků je přínosné a výhodné. Odvaha těchto národů pro secesi je proto nízká, avšak strach z vlastního státu nemají. V takovém případě je uskutečnění secese málo pravděpodobné. Naopak méně bohaté národy (např.: Korsičané) jsou secesi daleko více nakloněny. Nicméně postoje těchto národů jsou mírněny obavami z toho, co jim vlastní státnost přinese, když se odtrhnou od ekonomicky prosperujícího centra (Dion dle Rosúlek, 2007: 76).

⁸ Např.: tichá revoluce (viz kapitola č. 4 Secese a Quebec).

⁹ Příkladem může být Pákistán, ve kterém regionální skupina Bengálců nabyla přesvědčení, že je vylučována z centrálního dění a je považována za druhořadou komunitu (Wood, 1981: 119).

¹⁰ Tento faktor Wood nazývá faktorem emocionálním (Wood, 1981: 120).

strach z vnějšího ohrožení atd. (Wood dle Rosůlek, 2007: 77). Je důležité si uvědomit, že se můžeme setkat také s lojalisty, jejichž touha po udržení mateřského státu může být stejně velká, jako touha secesionistů po oddělení od státního celku (Wood, 1981: 120).

Z níže uvedeného citátu je patrné, jaké výhody s sebou přináší zapomnění svého původu a akceptování své osoby, jakožto člena jednotného národa:

„Nikdo nemůže předpokládat, že pro takového Bretoňce či Baska z francouzské Navary není prospěšnější být ... příslušníkem francouzského národa, jemuž jsou za rovných podmínek přiznány všechny výsady francouzského občanství ... než aby trucoval na svých skalách, jako napůl divošský pozůstatek minulosti, kroužící na své malé, niterné oběžné dráze, než aby se podílel na celkovém běhu světa, nebo se o něj zajímal. Stejná poznámka se vztahuje i na Velšany nebo skotské horaly jakožto příslušníky britského národa.“ (Mill dle Hobsbawm, 2000: 37).

Allen Buchanan, který secesi považuje za nejradikálnější formu sebeurčení¹¹ (Buchanan, 2004: 332) upozorňuje na to, že secese může etnické konflikty spíše zhoršit. K tomuto názoru ho vedou dva důvody. Prvním je skutečnost, že mnoho secesionistických skupin představuje etnickou menšinu. V momentě, kdy dojde k secesi konkrétní etnické menšiny, setkáváme se často s tím, že se v rámci nového státu stane menšinou jiná etnická skupina a z dříve pronásledovaných se nově

---

¹¹ Komplexní teorie sebeurčení nesmí, podle Buchanana, brát v úvahu pouze právo na secesi, ale musí pracovat se širším normativním rámcem a reakcemi na požadavky týkající se osamostatnění. Teorie rovněž musí pracovat s myšlenkou, že nezávislost státu není přirozeným cílem či nevyhnutelným důsledkem pokusů o sebeurčení. Pojem sebeurčení (autonomie) můžeme chápat jako sféru nezávislé politické kontroly. Tato charakteristika však neposkytuje konkrétní definici podstaty sféry nezávislé kontroly. Charakteristika rovněž neuvádí definici rozsahu kontroly a řízení ve sféře působnosti a dále pak definici konkrétní politické instituce, jejichž prostřednictvím skupina realizuje politickou kontrolu v rámci své působnosti. Jelikož definice a specifika výše uvedených proměnných umožňují nekonečně širokou škálu uspořádání samosprávy (autonomie), pokládá Buchanan za bezpředmětné hovořit o konkrétním právu na sebeurčení (autonomii) (Buchanan, 2004: 332).

stanou pronásledovatelé. Druhým důvodem ve většině případů je, že se členové skupiny prahnoucí po secesi nenachází na oddělujícím se území. Tato skutečnost má za následek vytvoření ještě menších minorit, které jsou zranitelnější a náchylnější k diskriminaci a perzekuci¹² (Buchanan, 1997: 44).

Rozpad státu není jediným řešením, jak konflikty urovnat. Secesionisté i centrální vláda mohou vnitrostátní problémy vyřešit cestou nejmenšího odporu. Oba aktéři se totiž mohou dohodnout¹³ na federalizaci¹⁴ země, devoluci¹⁵ či místní autonomii¹⁶ (Barša - Strmiska dle Rosůlek, 2007: 66). Další možné řešení představuje emigrace. Členové náboženských či etnických skupin, kteří využijí svého práva na emigraci, se vyvážejí z pravomocí státu, aniž by vznesli jakýkoliv požadavek na

¹² Právě tyto praktiky stály od počátku u zrodu secesionistických tendencí dané skupiny (Buchanan, 1997: 44).

¹³ Řešením etnokulturních konfliktů pozitivními a negativními prostředky se zabývá Pavel Barša a Maxmilián Strmiska (Barša-Strmiska dle Rosůlek, 2007: 66). Oba autoři pokládají mezi secesi a separatismus rovnítko a označují takový krok za negativní regulaci etnických konfliktů. Spolu se secesí řadí k negativním příkladům regulace také asimilaci či etnické čistky. Naopak k federaci či multikulturní integraci se staví kladně (Rosůlek, 2007: 66).

¹⁴ Příkladem přeměny unitárního státu ve federaci může být Belgie, ve které problematické soužití jazykových komunit (vlámské, valonské a germanofonní) vedlo k zásadní proměně vnitřní struktury monarchie. K novému ústavnímu uspořádání Belgie došlo během třicetiletého procesu postupné přeměny, který vyústil ve spojení dvou principů: kulturně-jazykového a teritoriálního. Výsledkem bylo vytvoření tří regionů (vlámského, valonského a Bruselu – hlavního města) a tří jazykových komunit (vlámské, valonské a germanofonní). Jak je patrné z výše uvedeného textu, federalizace země neposkytla germanofonním Belgičanům regionální instituce a pravomoci, ale pouze práva jazykové komunity. To znamená, že se německy mluvící Belgičané musí se svými podněty obracet na Radu valonského regionu (Říchová, 2012: 195-196).

¹⁵ S uplatněním devoluce se setkáváme například ve Spojeném království. Skoti mají vlastní parlament, který je vybaven značnými pravomocemi. Jedná se o možnost měnit daně z příjmu a vydávat neodvozené právní předpisy v oblasti vnitřní politiky. Wales a Severní Irsko mají svá shromáždění. Velšské shromáždění může vydávat pouze odvozené právní předpisy a v oblasti daní nedisponuje žádnými pravomocemi. Z těchto důvodů můžeme Velšské shromáždění označit za příklad správné devoluce. Daňovými pravomocemi nedisponuje ani Shromáždění Severního Irska. Parlament ve Westminsteru řeší ústavní problémy, obranu, zahraniční politiku (včetně vztahů s EU) a národní bezpečnost státu (Heywood, 2008: 208-209).

¹⁶ Autonomii můžeme vymezit jako formu asymetrické politické nebo administrativní územní decentralizace státu. Autonomie vzniká zákonnou (ústavní) úpravou, která je přijata unitárním státem. Zákonná úprava, která autonomii poskytuje, dává této jednotce větší rozsah pravomocí, které ostatní územní celky nemají. Důvodem poskytnutí autonomie může být historický vývoj a okolnosti daného územního celku či řešení práva na sebeurčení konkrétního národa nebo etnické skupiny. Rozsah pravomocí, kterými mohou jednotlivé autonomní celky disponovat, sahá od vymezené míry samosprávy až po zákonodárné pravomoci v oblastech, které jsou vymezeny ústavou. Autonomií disponuje např. Baskicko ve Španělsku, nebo Sicílie a Tridentsko-Horní Adíže v Itálii (Holländer, 2009: 331-332).

změnu hranic daného státu, či požadavek týkající se politické autority nad ostatními obyvateli. Právo na emigraci tudíž představuje výzvu vůči autoritě státu, která zadržuje občany na svém území (Buchanan, 1991: 326-327).

2.2 Právo na stát

Buchanan upozorňuje na rozdíl mezi tvrzením, že skupina má právo pokusit se ustanovit vlastní legitimní stát a tvrzením, že skupina má právo na vlastní legitimní stát. Podle Buchanana má skupina právo pokusit se ustavit legitimní (plně nezávislou) politickou entitu pouze tehdy, jedná-li skupina při takovém pokusu v rámci přípustnosti a její teritoriální nárok je oprávněný. To znamená, že teritoriální nárok není v rozporu s jakýmkoli nárokem státu, od kterého se skupina osamostatňuje. Buchanan dále upozorňuje, že pro aplikaci práva na vznesení územního nároku je nezbytné, aby ostatní státy nikterak nezasahovaly do pokusu skupin usilujících o nezávislost¹⁷. Rozdíl mezi oběma právy je při vytváření teorií secese často ignorován. Pokud ale secesionisté deklarují právo na osamostatnění, mají zpravidla na mysli právo na vlastní legitimní stát. Nikoliv pouze právo pokusit se vlastní stát ustanovit (Buchanan, 2004: 334-335).

Je důležité vnímat rozdíl mezi oběma právy. Ve smyslu prvního výše uvedeného práva by mezinárodní právo uznávalo pouze nárok na osamostatnění chápaný jako právo dané skupiny vyvázat se z autority státu a následně se pokusit o ustanovení entity, která by začala být chápána jako legitimní stát. Druhé výše uvedené právo představuje právo dané skupiny na vlastní legitimní stát. Při druhé variantě spolu

---

¹⁷ V případech dekolonizace či neoprávněné vojenské okupace uznává současné mezinárodní právo vznik práva dané skupiny odmítnout autoritu existujícího státu a pokusit se dosáhnout uznání nezávislosti. To ale neznamená, že skupina má automaticky právo na legitimní stát. Nový stát musí být uznán ostatními legitimními státy (Buchanan, 2004: 334).

neoddělitelně souvisí právo na oddělení a uznání. V prvním případě tomu tak není (Buchanan, 2004: 335).

Uznání nové entity za legitimní stát se všemi právy a privilegii ze strany mezinárodního společenství by mělo záležet na tom, zda daná skupina předloží důvěryhodné argumenty a závazky, které budou v souladu s patřičnými normativními kritérii. Záleží zejména na tom, zda ústava a další relevantní dokumenty (například prohlášení nezávislosti) nové jednotky zaručují rovná práva všem občanům a etnickým menšinám (Buchanan, 2004: 335-336).

3 TEORIE SECESE

Na otázku, zda a za jakých podmínek se může daný stát rozpadnout, či zda má skupina obyvatel na secesi právo, nalezneme odpověď v remediálním¹⁸ a v primárním¹⁹ právu na secesi. Obě teorie legitimitu secese za určitých okolností připouštějí, nicméně podmínky, které si pro uznání secese kladou, se dosti liší (Buchanan, 1997: 34).

3.1 Teorie primárního práva na secesi

Teorie primárního práva na rozdíl²⁰ od teorie remediální uznává legitimitu secese i tehdy, nebylo-li na konkrétní skupině vykonáno žádné bezpráví. Teorii primárního práva můžeme členit do dvou podskupin (Buchanan, 1997: 34-35):

- 1) teorie askriptivních skupin²¹,
- 2) plebiscitní či majoritní teorie²².

Teorie askriptivních skupin obsahuje nacionalistické principy, podle kterých každý národ disponuje právem na vlastní stát. Národ či lid charakterizuje společná kultura, historie, jazyk, sounáležitost i společná snaha o vytvoření vlastního státu (Buchanan, 1997: 37-38). Vůči teorii

¹⁸ „Remedial right“ (Buchanan, 1997: 34).

¹⁹ „Primary right“ (Buchanan, 1997: 34; Rosůlek, 2007: 80).

²⁰ Spor mezi zastánci remediálního práva na secesi v čele s Allenem Buchananem a plebiscitárními teoretiky se pomocí kompromisu pokusil vyřešit Alan Patten (Patten dle Rosůlek, 2007: 83). Patten uznává právo na secesi v rámci teorie plebiscitu, avšak pouze v případě, jsou-li splněny následující podmínky: 1) občané části, která se chce oddělit, musí mít na území platný nárok; 2) podmínky secese navrhované secesionisty musí být spravedlivé; 3) vytvoření nového státu nesmí způsobit vážné narušení standardních liberálních práv nebo být v konfliktu s realizací jiných forem liberální justice; 4) občané secesionistické jednotky musí vytvořit skupinu, která je pro secesi způsobilá; 5) secese by neměla znamenat vážné ohrožení míru a bezpečnosti (Patten, 2002: 562-563); 6) mateřský stát se nepokusil situaci řešit demokratickou reorganizací státu (Patten dle Rosůlek, 2007: 84).

²¹ „Ascriptive group theories“ (Buchanan, 1997: 34).

²² „Associative group theories“ (Buchanan, 1997: 34).

askriptivních skupin²³ se staví kriticky především kritici liberálních nacionalistů. Ti se obávají vypuknutí etnonacionalistických konfliktů v případě, stala-li by se výše uvedená teorie součástí mezinárodního práva a právních norem států (Rosůlek, 2007: 81-82).

Plebiscitní/majoritní teorie na secesi pohlíží jinak. K odtržení od mateřského státu a založení státu nového není zapotřebí národní či kulturní spřízněnosti secesionistů. Jediné, co musí skupinu obyvatel spojoval, je touha vytvořit vlastní stát. Teorie se tudíž zaměřuje na svobodnou volbu jednotlivců, která vyústí v požadavek na vlastní stát. To znamená, že jakákoliv skupina obyvatel má na secesi právo. Právo na odtržení či nezávislost podle této teorie existuje (Buchanan, 1997: 38-39).

Nejjednodušší verzí výše uvedené teorie je „jasná teorie veřejného hlasování o odtržení“. Ta připouští, že se jakákoliv majoritní skupina může domáhat svého práva na nezávislost. Avšak definovat podmínky jasného hlasování není jednoduché. Z tohoto důvodu existuje několik případů, které se snaží podmínky hlasování o nezávislosti blíže specifikovat. Vznikly tak podmínky poměrně liberální i více konzervativní (Buchanan, 1997: 39).

Harry Beran, který se této problematice věnuje, tvrdí, že každá skupina má právo na secesi v případě, budou-li splněny dvě podmínky. První podmínkou je, že se pro secesi vysloví znatelná většina v oblasti, které se secese týká, a druhou podmínkou je, že skupina usilující o samostatný stát bude schopná zajistit prostředky nutné pro jeho chod a funkčnost (Buchanan, 1997: 39).

---

²³ David Miller rozlišil dva způsoby, které by měly teorii askriptivních skupin podporovat: 1) národy potřebují státy a to z důvodu vlastní ochrany před destrukcí a dále proto, aby disponovaly institucemi, jejichž pomocí se mohou lépe etablovat jako pospolitost; 2) státy mají mít mononárodní charakter. Jelikož mnohonárodnostní státy postrádají solidaritu, důvěru, hodnoty a pocity, které si demokracie žádá; mezi příslušníky jednoho národa panuje větší solidarita (Rosůlek, 2007: 81-82).

Teorie Christophera Wellmana pak připouští secesi v případě splnění níže uvedených podmínek (Buchanan, 1997: 39-40):

- 1) „secesionisté“ obývají většinu území, jehož se secese týká;
- 2) nově ustanovený stát musí být schopný vykonávat legitimní funkce státu v oblasti spravedlnosti a bezpečnosti;
- 3) dojde-li k odtržení území od původního celku, musí být zajištěny legislativní funkce nového státu.

Teorie primárního práva připouští právo na secesi i v případě, že stát plní své funkce v oblasti justice, ochrany práv a bezpečnosti. I takový stát totiž může být označen za nespravedlivý a to proto, že tamním národům a menšinám nepřiznává právo na secesi a založení vlastního státu (Buchanan, 1997: 40-41).

3.2 Teorie remediálního práva na secesi

Podle Buchananana má remediální teorie několik výhod. Jednou z nich je zásadní omezení práva na secesi, což ale neznamená, že by remediální teorie secesi jako takovou automaticky odmítala. Podle remediální teorie nemá žádná skupina na secesi právo, opomeneme-li zvláštní právo na secesi²⁴, není-li vystavena bezpráví a nemá-li jinou možnost, jak tomuto bezpráví čelit, než pomocí secese (Buchanan, 1997: 44).

Remediální teorie se z části shoduje s právem na revoluci anglického filozofa Johna Locka, který nabyl přesvědčení, že lid má právo svrhnout vládu, která nerespektuje přirozená lidská práva ani mírová jednání. Právo na secesi tak můžeme chápat jako dodatek Lockovy teorie, ve které se věnuje případům, kdy vláda porušuje práva všech občanů, ne jen určité skupiny. Pokud vláda lid utiskuje, je pravděpodobné, že se lid vzbouří a vládu svrhne (Buchanan, 1997: 35).

John Locke se stavěl proti svévolné a neomezené vládě. Domníval se, že úkolem vlády je ochrana přirozených práv člověka. Pokud vláda své úkoly plní, občané by ji měli respektovat a měli by dodržovat zákony. Jestliže však vláda přirozená práva porušuje, mají občané právo na vzpouru vůči takovéto vládě (Heywood, 2008: 65). Locke definoval přirozená práva jako Bohem nebo přírodou daná a nezczitelná práva, mezi která náleží právo na život, svobodu a majetek. Liberální teze zabývající se vztahem mezi státem a politickou autoritou říká, že stát je tvořen jednotlivci a jeho úkolem je sloužit potřebám a zájmům jednotlivců (Heywood, 2008: 54-56).

Setkáme se však i s případy, kdy vláda záměrně tyranizuje jen určitou skupinu obyvatelstva. Důvody takového počínání mohou být různé (například národnostní, rasové, náboženské atd.) V závažných

---

²⁴ Tzv. „special rights to secede“ patří k liberálnější verzi remediálního práva na secesi (Buchanan, 1997: 36). Zvláštnímu právu na secesi se věnuji v další části této kapitoly.

případech, jakými je soustavné vyvražďování a nerespektování lidských práv, je požadavek na secesi legitimní, a to z toho důvodu, že se jedná o reakci konkrétní skupiny obyvatel na vládní tyranii. V takových případech můžeme revoluci a secesi chápat jako obranu vůči nespravedlnosti (Buchanan, 1997: 36). Buchanan na teorii secese nahlíží jako na důležitý prvek teorie opozice vůči politické autoritě, která obsahuje teorii občanské neposlušnosti, teorii revoluce a emigrace. Podle Buchanana existuje morální právo na secesi. Secese však nesmí lidem odejmout jejich základní práva a svobody, a to i těm lidem, kteří se ještě nenarodili. Secese rovněž nesmí být v rozporu s potřebami distributivní spravedlnosti zdrojů, které byly secesionisty přivlastněny. Za účelem dosažení potřebné rovnováhy mezi zájmy definované vládní většinou a zájmy definované secesionisty, může být uplatněno tzv. „odchodné²⁵“, případně mohou být užity další ústavní mechanismy (Buchanan, 1991: 342).

Skupina obyvatel se může dožadovat práva na secesi v případě, že (Buchanan, 1997: 37):

- 1) kroky, které vláda podniká, vedou k ohrožení života obyvatel na určitém území²⁶, nebo jsou-li potlačována další lidská práva obyvatel,²⁷
- 2) nebo byla-li původně suverénní jednotka neprávem anektována jiným státem²⁸.

---

²⁵ Tzv. „exit costs“, případně mohou být užity další ústavní mechanismy (Buchanan, 1991: 342).

²⁶ Např.: politika Iráku namířená vůči Kurdům (Buchanan, 1997: 37).

²⁷ Např.: bývalý Východní Pákistán (Buchanan, 1997: 37).

²⁸ Např.: Baltské země (Buchanan, 1997: 37).

Podle Buchanana lze secesi ospravedlnit také snahou o zachování kultury²⁹ konkrétní skupiny. Musí však být splněny následující podmínky (Buchanan, 1992: 357-358):

- a) daná kultura (nebo budoucnost této kultury) je závažným způsobem ohrožena;
- b) kromě secese neexistuje jiné řešení, které by umožnilo záchranu dané kultury³⁰;
- c) kultura musí splňovat minimální morální standardy³¹;
- d) skupina usilující o secesi nesmí svou snahou o nezávislost vyvolat stav, ve kterém budou strádat a trpět řadoví občané³².

Liberálnější podoba remediálního práva považuje požadavek na secesi za legitimní i v jiných případech, než je odčinění křivd a boj skupiny obyvatel o holý život. Secese ale musí být podepřena právními normami. To znamená, že (Buchanan, 1997: 36):

- 1) stát povoluje právo na odtržení³³,
- 2) právo na secesi je zakotvené v ústavě státu³⁴,
- 3) odtržení umožňuje dohoda, na jejímž základě vznikl z původně nezávislých jednotek nový stát.

---

²⁹ Ztotožnění státu s jednou kulturou lze dosáhnout dvěma cestami. První cestu popisuje filozof Ernest Renan a je jí míra „zapomnění“. Zapomnění může vytvořit jednotný národ s jednotnou kulturou na určitém území. Členové národa jednoduše řečeno zapomenou na svou dávnou minulost, kořeny a kulturní původ. Tohoto stavu však bude dosaženo po mnoha stovkách let. Z časových důvodů se národy občas rozhodnou pro druhou možnost, kterou jsou etnické čistky (Renan dle Gellner, 1997: 62-63).

³⁰ Např.: ustanovení speciálních práv menšin, systém volnějšiho federalismu, ústavní práva přiznávající konkrétním skupinám právo veta, atd. (Buchanan, 1992: 357).

³¹ Buchanan upozorňuje, že kultura vzešlá např. z režimu nacistů si nezasluhuje zachování prostřednictvím secese ani pomocí jiných prostředků (Buchanan, 1992: 358).

³² Skupina také nesmí přispět k porušování politických práv a ke stavu, ze kterého nelze svobodně odejít (Buchanan, 1992: 358).

³³ Např.: odtržení Norska od Švédska v roce 1905 (Buchanan, 1997: 36).

³⁴ Např.: Etiopie (Buchanan, 1997: 36).

Podaří-li se splnit alespoň jednu z výše uvedených tří podmínek³⁵, můžeme hovořit o zvláštních právech na odtržení. Jelikož teorie³⁶ remediálního práva připouští také zvláštní práva na odtržení, nejedná se o tak rigidní teorii³⁷, jak se může na první pohled zdát. Přestože existuje více pohledů na tuto záležitost, v jednom se liberální i rigidní verze remediální teorie shodují. A to v tom, že neexistuje všeobecné právo na odtržení od spravedlivého státu (Buchanan, 1997: 36-37).

Důležitým předpokladem pro uznání nového státu je garance lidských práv všem obyvatelům a dodržení ostatních práv. Jedná se o spravedlivé podmínky rozpadu státu, spravedlivé rozdělení dluhů a společných závazků, domluvu o nových hranicích, podmínky pro pokračující vyjednávání, bezpečnostní zajištění atd. (Buchanan, 1997: 36-37).

Remediální teorie práva na secesi je v souladu s morálně progresivní interpretací základního principu mezinárodního práva, jímž je princip územní integrity existujících států. Uznání tohoto principu v rámci mezinárodního práva podporuje dva cíle. Prvním cílem je ochrana fyzické bezpečnosti a garance práv jednotlivců, jakožto i zajištění stability, kterou jednotlivci očekávají. Druhým důvodem je vytvoření struktury, která jednotlivcům a skupinám umožní aktivní participaci na exekutivních

---

³⁵ Později Buchanan uvedl, že právo na secesi má také menšina, které stát odnímá právo na místní samosprávu (Buchanan dle Rosůlek, 2007: 80).

³⁶ Teorie remediálního práva neodmítá existenci práva na secesi. Spíše odmítá existenci obecného práva na secesi, pokud to není nevyhnutelné (Buchanan, 1997: 36).

³⁷ Vůči konzervativně definovaným podmínkám secese Allena Buchanana se ohradili představitelé liberálního proudu: Daniel Philpott a Kai Nielsen (Nielsen dle Rosůlek, 2007: 82). Buchanan se pokusil vytvořit univerzální teorii, která by se dala aplikovat na odlišné kultury napříč kontinenty. Nielsen však přistoupil k teorii secese jinak. Snažil se najít podmínky ospravedlňující secesi pouze pro liberálně demokratické společnosti (Rosůlek, 2007: 82). Liberálové vycházející ze svobody jednotlivce nevidí důvod, proč by secese měla být podmiňována fyzickým násilím, ekonomickými ukazateli a bezpečností mateřského státu. Nielsen tvrdí, že národy neprovedou secesi bez příčiny. Proto považuje za nepravděpodobné, že by se secesionisté chtěli oddělit od spravedlivého státu (Nielsen dle Rosůlek, 2007: 82-83).

procesech. Princip nezrušitelnosti územní integrity³⁸ se však vztahuje pouze na legitimní státy³⁹ (Buchanan, 1997: 47-50).

Buchanan se domnívá, že se teorie primárního práva na secesi pravděpodobně nestanou součástí mezinárodního práva, jelikož tyto teorie otevírají poměrně velký prostor k rozpadu existujících států a to i těch, které plní své základní funkce. Naproti tomu remediální teorie, která umožňuje secesi v mnohem omezenější míře, představuje pro existující státy menší hrozbu rozpadu. Buchanan se tudíž domnívá, že díky těmto skutečnostem je začlenění remediální teorie secese do mezinárodního práva mnohem pravděpodobnější, než začlenění teorií primárních. Jelikož je teorie remediálního práva v souladu s principem mezinárodního práva, nabývá Buchanan přesvědčení, že remediální teorie je vůči primárním teoriím nadřazena (Buchanan, 1997: 45-51).

3.3 Ústava a právo na secesi

Nabízí se otázka, zda má být právo na secesi pojímáno jako čistě morální extrakonstituční právo, nebo zda lze právo na secesi včlenit do ústavy. Buchanan přikládá konstitučnímu nastavení⁴⁰ velký význam a odmítá, že by secese byla pouhou abstraktní otázkou politické filozofie (Buchanan, 1992: 358).

---

³⁸ Zajištění práv jednotlivce, bezpečnosti a stability souvisí s účinným prosazováním právního pořádku. Vymahatelnost práva pak vyžaduje efektivní činnost justice a jednoznačně ohraničené území, které je obecně považováno za doménu působnosti konkrétní politické autority. Princip územní integrity přispívá k vymahatelnosti práva a dále pak motivuje obyvatelstvo k aktivní participaci na různých politických procesech (Buchanan, 1997: 47-48).

³⁹ Stávající mezinárodní právo považuje státy, které ohrožují životy významné části svých obyvatel, případně státy, které upírají části obyvatelstva základní ekonomická a politická práva, za nelegitimní (Buchanan, 1997: 50).

⁴⁰ V moderní éře je konstituční aktivita mimořádná. Staré ústavy jsou často zásadním způsobem upravovány a to v kontextu rozporů souvisejících se secesí. Východoevropské země přijaly nové ústavy (nebo upravily staré), čímž došlo k posilování demokratických a liberálních aspirací těchto zemí. Bývalý Sovětský svaz se snažil ustavit ústavní zákony, které by stanovily jasnou strukturu a kontrolu nad secesionistickým hnutím v pobaltských státech, na Ukrajině, v Arménii, v Gruzii a v dalších zemích. Přestože Ústava SSSR obsahovala právo na secesi již od dob V. I. Lenina, neobsahovala až do období náhlých secesionistických aktivit v roce 1991 bližší informace k jejímu provedení a ospravedlnění. Tato situace byla způsobena tím, že sovětské politické elity ve skutečnosti neočekávaly, že by právo na secesi mohlo být někdy uplatněno. K takovým aktivitám by samozřejmě nedaly souhlas (Buchanan, 1992: 358-359).

Je dobré si uvědomit, že začlenění práva na secesi do ústavy státu obsahuje jistá rizika. Jedná se zejména o strategické užití strachu ze secese, které může podkopat základy demokracie. V případě, kdy secese pro většinu představuje příliš velké riziko, může skupinový strach z odtržení zafungovat jako veto. Například americký prezident A. Lincoln předpokládal, že jediný způsob jak ochránit demokracii je odmítnutí práva na secesi. Avšak považujeme-li secesi za morálně ospravedlnitelnou, nemůžeme výše uvedený názor akceptovat (Buchanan, 1992: 361).

Vhodnějším řešením je navržení patřičných ústavních mechanismů. Jedním z nich je ponechání práva na secesi, avšak pouze za okolností vedoucích k vybudování obtížně překonatelných konstitučních bariér, které umožňují secesi⁴¹ provést. První typ takové překážky je překážka analogická⁴². Druhý typ překážky, který může být ve spojení s první podmínkou použit, stanovuje speciální daň za secesi. Jedná se o povinnost secesionistů kompenzovat státu a soukromým osobám ztrátu majetku zapříčiněnou secesí (Buchanan, 1992: 361-362).

3.3.1 Problém permanentní menšiny

Jednostranné provedení secese je možné obhájit také v případě, kdy určitá skupina reprezentuje stálou menšinu ve vztahu k základním hodnotám a oblastem života v rámci demokratických principů. Musí se však jednat o jediné východisko a poslední možnost, která je schopna vnitrostátní problém vyřešit. Buchanan uvádí čistě hypotetický modelový příklad, kdy v demokratickém státě žije minoritní skupina, která netrpí

⁴¹ Př.: Ústava uznává secesi v případě, je-li odtržení podporováno jasnou většinou, přičemž jasnou většinu můžeme chápat jako např. 3/4 obyvatel žijící v oblasti usilující o osamostatnění; postoj obyvatel by měl být vyjádřen v referendu (Buchanan, 1992: 361).

⁴² Tato překážka se podobá způsobu přijímání dodatků k Ústavě Spojených států amerických. V USA musí navrhovaný dodatek získat podporu 2/3 hlasů kongresmanů a musí být ratifikován 3/4 států federace. Lze-li ústavní dodatek schválit pouze splněním výše uvedených většinových podmínek, je zajištěna potřebná rovnováha mezi dvěma legitimními zájmy: umožnění dostatečné flexibility a zajištění stability. Stanovení těžko překonatelných opatření neslouží k tomu, aby secese nebyla možná, ale aby její dosažení nebylo příliš snadné (Buchanan, 1992: 361).

jakoukoli diskriminací či porušováním lidských práv. Každý občan daného státu včetně všech členů zmíněné menšiny má volební právo a může se ucházet o volené funkce. Příslušníci menšiny nejsou jakkoli znevýhodňováni z hlediska vedení politických diskuzí, v demokratickém procesu se nevyskytují podvody a korupce a společenské rozdíly v distribuci bohatství nemají zásadní vliv na výsledky voleb a legislativní proces (Buchanan, 2004: 360-361).

V této situaci se nejedná o případ, kdy by většina porušovala lidská práva menšiny. Rovněž nejsou porušeny dohody, které menšině zaručují autonomii v rámci státu. Přesto je uvedená minorita znepokojená a stěžuje si na současný stav. Minorita může totiž namítat, že stejný demokratický princip, na jehož základě má být na všechny občany nahlíženo stejně, není dodržen. A to z toho důvodu, že se menšina ve skutečnosti nepodílí rovnou měrou na tvorbě fundamentálních pravidel veřejného pořádku. Toto tvrzení se pak může ukázat v praxi například tím, že výsledek voleb týkající se fundamentálních otázek lze spolehlivě předvídat, aniž by bylo třeba čekat na výsledky hlasování. Popsaná situace tudíž ukazuje, že hlas menšiny ve skutečnosti nemá stejnou váhu (Buchanan, 2004: 361).

Takovou situaci je obtížné hodnotit. Hodnocení musí být fixováno na modelový příklad, ve kterém se jedná o stálou menšinu, a na rozhodování v naprosto základních otázkách v rámci demokratických principů a demokratického rozhodování. Stálá menšina podle Buchanana nemá automatické právo na secesi. Těžkosti nastávají v momentě, má-li být fundamentální problém definován. Řešením je vytvoření autonomie, která menšině poskytne větší vliv a pravomoci v momentě, jsou-li fundamentální otázky projednávány (Buchanan, 2004: 361-362).

Protože je poměrně těžké definovat význam fundamentálních otázek, je mezinárodněprávní uznání jednostranné secese nemožné.

Buchanan navrhuje zaměřit se na: 1) podporu secesionistů, jedná-li se o oběti zjevného a přetrvávajícího bezpráví, 2) vyvíjení tlaku na státy v tom smyslu, aby zajišťovaly ochranu individuálních práv příslušníků menšin⁴³, 3) pomoc se zajišťováním prezentací názorů menšin prostřednictvím veřejných debat, 4) podporu vnitrostátních autonomních režimů a 5) poskytování asistence⁴⁴ (Buchanan, 2004: 363).

V demokratickém zřízení se každá skupina může někdy stát onou permanentní menšinou. Pokud demokracie funguje správně, garantuje práva jednotlivce a dohody zaručující menšinám vnitrostátní autonomii, pak k porušení práv menšin nedochází. Budeme-li přemýšlet jinak, znamená to, že od demokracie očekáváme příliš mnoho a naopak příliš málo očekáváme od občanů. Secese je velice ožehavé téma. Pokud naše očekávání od demokratického uspořádání budou nerealistická, může tento přístup vést k dalšímu vytváření permanentních menšin. Pouhý stav být permanentní menšinou⁴⁵ by mezinárodní právo nemělo považovat za dostatečný argument umožňující odtržení od mateřského státu (Buchanan, 2004: 362-363).

---

⁴³ Účelem tohoto kroku má být redukce možnosti vzniku problému separatistických tendencí (Buchanan, 2004: 363).

⁴⁴ Včetně například nezávazné arbitráže při procesech konsenzuální secese (Buchanan, 2004: 363).

⁴⁵ Být permanentní menšinou, na které není pácháno příkoří (Buchanan, 2004: 363).

4 SECESE A QUEBEK

Počátkem šedesátých let 20. století odstartovala tzv. „tichá revoluce“, jejímž úkolem bylo přiblížit do té doby málo ekonomicky silnou provincii Quebec⁴⁶ zbytku Kanady⁴⁷. Stále více lidí nacházelo uplatnění v sektoru služeb a nová vládnoucí elita začala požadovat bilingvní uspořádání země. Z dříve především agrárního Quebecu se stávala prosperující jednotka. Celá provincie procházela sociální, ekonomickou a kulturní transformací (Rovná - Jindra, 2001: 267-268). V tomto období se objevuje moderní quebecký nacionalismus, který je silně spojen se vznikem nových středních tříd a s odhodláním modernizovat a zlepšovat společensko-ekonomickou situaci Quebecu. Zrodila se myšlenka, že Quebec je oficiálním reprezentantem frankofonních Kanadčanů a má právo nárokovat si zvláštní statut⁴⁸ (Weger, 2007: 29).

Politická a ústavní budoucnost Quebecu se v demokratickém duchu intenzivně probírá zhruba od roku 1960 a to v důsledku výše zmíněné „tiché revoluce“. Během následujících zhruba třiceti let se stalo právo na sebeurčení⁴⁹ Quebecu tématem projednávaným v akademických i politických kruzích. Navrhovaná řešení vždy zahrnovala

---

⁴⁶ Quebec je se svou rozlohou 1 667 441 km² největší kanadskou provincií. S počtem obyvatel 8,180 milionu pak Quebec představuje druhou nejlidnatější provincii země javorového listu (Quebecané představují 23 % obyvatel Kanady). Oficiálním jazykem Quebecu je francouzština. Angličtině nebyl status oficiálního jazyka přiznán. Quebec je specifickou provincií, která se těší řadě výhod. Jedná se o nejvíce dotovanou provincii disponující vlastním penzijním plánem a justičním systémem (právní systém Quebecu vychází z francouzského právního modelu). Provincie vytváří 20 % HDP celé Kanady a spolu s Ontariem (vytváří 38 % HDP Kanady) je „ekonomickým motorem“ federace. Hospodářský výkon Quebecu je srovnatelný se státy jako Švédsko a Švýcarsko. Quebec spolu s Ontariem tvoří průmyslové centrum Kanady. Významnou úlohu v provincii zaujímá letecký, farmaceutický, chemický a petrochemický průmysl, výroba dopravních vozidel a informační a komunikační technologie. Quebec je čtvrtý největší výrobce elektřiny z vodní energie na světě a největší výrobce elektřiny v Kanadě. Quebec oplývá nerostnými surovinami – zlatem a železnou rudou. Provincie je v rámci Kanady největším producentem hliníku a niklu a významným producentem mědi, zinku a stříbra (Ministerstvo zahraničních věcí ČR 2014).

⁴⁷ Mapu Kanady uvádím v příloze č. 1.

⁴⁸ Tato myšlenka byla podporována částí veřejnosti i přes skutečnost, že řada frankofonních Kanadčanů žila mimo provincii Quebec (Weger, 2007: 29).

⁴⁹ Sebeurčení Quebecu prostřednictvím vystoupení z federace (Turp, 2003: 167).

referenda, všeobecné volby nebo slyšení před parlamentními komisemi (Turp, 2003: 167). Dodnes však není quebecká otázka vyřešena.

4.1 Období referend

4.1.1 První referendum o samostatnosti

První referendum⁵⁰ o samostatnosti Quebecu se konalo již v roce 1980. Tehdy zamířilo k hlasovacím urnám 85,61 % voličů (Elections Quebec 2013). Občanům byla v referendu položena poměrně složitě formulovaná otázka:

*„Quebecká vláda zveřejnila svůj návrh na jednání o nové smlouvě se zbytkem Kanady, založený na rovnosti národů; tato smlouva by Quebecu umožnila získat výlučné právo na formulaci zákonů, výběr svých daní a budování zahraničních vztahů – jinými slovy, suverenitu – a zároveň si uchovat hospodářské spojení s Kanadou, včetně společné měny; žádná změna v politickém postavení, která by vzešla z tohoto jednání, nevstoupí v platnost bez souhlasu lidu, vyjádřeného v dalším referendu; dáváte za těchto podmínek quebecké vládě mandát, aby jednala o navrhované smlouvě mezi Quebecem a Kanadou?“*⁵¹ (Political Database of the Americas 2013).

⁵⁰ Touha po samostatném Quebecu byla umocněna vítězstvím separatistické Strany Quebecu (Parti Québécois) v provinčních volbách konaných na podzim roku 1976. Z volebního výsledku tak byla značná část veřejnosti rozčarována. Separatisté začali v Quebecu připravovat vhodné podmínky pro vyhlášení referenda o samostatnosti. Zabývali se také jazykovou otázkou. Do roka od voleb došlo k prosazení francouzštiny jako oficiálního jazyka Quebecu. Úřední, právní a oficiální dokumenty měly být napříště publikovány pouze ve francouzském jazyce. Stalo se tak i přes skutečnost, že v Quebecu v té době žil téměř milion anglofonních Kanadčanů. Začala vlna pofrancouzšťování, která se týkala také imigrantské otázky. O čtyři roky později, tedy v květnu 1980, se quebeckí nacionalisté konečně dočkali vytouženého referenda o nezávislosti své provincie (Rovná - Jindra, 2001: 293).

⁵¹ Otázka položená v referendu v angličtině:

„The Government of Quebec has made public its proposal to negotiate a new agreement with the rest of Canada, based on the equality of nations; this agreement would enable Quebec to

Výsledek referenda byl poměrně jednoznačný. Přes dva miliony občanů odpovědělo na výše uvedenou otázku záporně, přičemž rozdíl mezi zápornou a kladnou odpovědí činil více jak 700 000 hlasů. Na konečný výsledek tak nemohl mít vliv ani počet neplatných hlasovacích lístků, který přesáhl hranici 65 000 hlasů (Elections Quebec 2013). Jak posléze ukázaly průzkumy veřejného mínění, voliči nezamítli návrh separatistů kvůli ekonomickým výhodám plynoucích z členství ve velké a hospodářsky silné Kanadě. Skutečným důvodem, který stál za odmítnutím nezávislosti, byla sounáležitost Quebecanů s obrovskou zemí sahající od Atlantiku po Pacifik (Rovná - Jindra, 2001: 293).

Referendem však hrozba rozpadu Kanady nepominula. I po něm se v Quebecu objevovaly silné separatistické tendence. Větší samostatnost a pravomoci začaly požadovat také západní provincie⁵². Regionální identita občanů byla často posilována na úkor identity federální (Rovná - Jindra, 2001: 294).

---

acquire the exclusive power to make its laws, levy its taxes and establish relations abroad - in other words, sovereignty - and at the same time to maintain with Canada an economic association including a common currency; any change in political status resulting from these negotiations will only be implemented with popular approval through another referendum; on these terms, do you give the Government of Quebec the mandate to negotiate the proposed agreement between Quebec and Canada?" (Political Database of the Americas 2013).

⁵² Britská Kolumbie chtěla získat kontrolu nad těžbou nerostného bohatství v pobřežních vodách a dále prosazovala reformu horní komory Parlamentu. Saskatchewan a Alberta se domáhaly práva hospodařit se svými surovinovými zdroji a většího podílu na mezinárodním obchodu. Podobné požadavky, které na západním pobřeží vznášela Britská Kolumbie, si na východě země nárokoval Newfoundland (Rovná - Jindra, 2001: 294).

4.1.2 Druhé referendum o samostatnosti

Několik týdnů před uskutečněním referenda⁵³ bylo soudním rozhodnutím⁵⁴ nepřímo poukázáno na to, že jednostranné vyhlášení nezávislosti může být v rozporu s Kanadskou listinou lidských práv a svobod. Na základě uvedeného rozsudku však nedošlo k zablokování chystaného referenda, ani k zablokování dalších vyjednávání. Druhé referendum o nezávislosti se uskutečnilo 30. října 1995 (Turp, 2003: 167). Voličům byla položena následující otázka⁵⁵:

*„Souhlasíte s tím, že by se Quebec měl stát suverénním poté, co učinil Kanadě formální nabídku nového ekonomického a politického partnerství v souladu s rámcem Zákona o uznání budoucnosti Quebecu a dohody podepsané dne 12. června 1995?“*⁵⁶ (Political Database of the Americas 2013).

Samotné hlasování provázela vysoká volební účast, která se vyšplhala na 93,52 %. Výsledek referenda byl velice těsný. Rozdíl mezi kladnou a zápornou odpovědí činil pouhých 54 288 hlasů, přičemž počet neplatných hlasů představoval číslo větší než 85 000 (Elections Quebec 2013). Pro setrvání Quebecu ve společné federaci se vyslovilo 50,48 % voličů a na výše uvedenou otázku odpovědělo zamítavě⁵⁷. Pro samostatnost se vyslovilo 49,52 % voličů⁵⁸ (Turp, 2003: 168). Rozdíl mezi

⁵³ Roku 1994 zvítězila v provinčních volbách opět Strana Quebecu. Lídr strany Jacques Parizeau v předvolební kampani sliboval, že v případě volebního vítězství uspořádá k otázce quebecké nezávislosti další referendum. Quebeckým separatistům nahrávala nepopulární ekonomická opatření federální vlády (Rovná - Jindra, 2001: 299-300).

⁵⁴ Bertrand v. Quebec (Attorney General), (1995) 127 D.L.R. (4th) 408 (Turp, 2003: 200).

⁵⁵ Graf znázorňující podporu jednotlivých modelů pro znění otázky uvádím v příloze č. 2.

⁵⁶ Znění textu v angličtině: „Do you agree that Quebec should become sovereign, after having made a formal offer to Canada for a new Economic and Political partnership, within the scope of the Bill respecting the future of Quebec and the agreement signed on June 12, 1995?“ (Political Database of the Americas 2013).

⁵⁷ Překvapivé vítězství nesouhlasného tábora v referendu, i když velice těsné, inspirovalo mnoho federalistů, zejména vládnoucích v Ottawě, ke snaze oslabit a umlčet hnutí suverenistů v Quebecu. S tím souvisel tzv. plán B, který byl koncipován ministrem mezivládních záležitostí Stephanem Dionem a skládal se z propagandistické, teritoriální a diplomatické části. Právním důsledkem plánu B bylo, že se celá záležitost dostala k Nejvyššímu soudu Kanady (Turp, 2003: 168).

⁵⁸ Porovnání obou referend uvádím v příloze č. 3.

oběma čísly byl minimální a počet neplatných hlasů poměrně vysoký. Především si dovoluji upozornit na to, že pokud by nedošlo k tak vysokému počtu neplatných hlasů (Elections Quebec 2013), výsledek referenda mohl být opačný. Nicméně mohlo také dojít k tomu, že by se zamítavě vyslovila větší část voličů a celkový rozdíl by byl o něco výraznější. Podstatné však je, že Kanada zůstala, alespoň prozatím, jednotná.

4.2 Secese v praxi

4.2.1 Vyjádření Nejvyššího soudu Kanady k otázce quebecké nezávislosti

Po nepříjemných zkušenostech z uskutečnění dvou referend k otázce quebecké nezávislosti (Supreme Court of Canada 1998), kanadská vláda formulovala a následně předložila Nejvyššímu soudu tři základní otázky, které se týkaly práva Quebecu na jednostrannou secesi (Turp, 2003: 169). Přesné znění otázek uvádím níže:

- 1) *„Umožňuje kanadská ústava Národnímu shromáždění, legislativě nebo quebecké vládě jednostranné odtržení Quebecu od Kanady?“*⁵⁹ (Supreme Court of Canada 1998).
- 2) *„Umožňuje mezinárodní právo Národnímu shromáždění, legislativě či quebecké vládě jednostranné odtržení Quebecu od Kanady? Existuje v mezinárodním právu právo na sebeurčení, které umožňuje Národnímu shromáždění, legislativě, stejně jako*

---

⁵⁹ Znění textu v angličtině: „Under the Constitution of Canada, can the National Assembly, legislature or government of Quebec effect the secession of Quebec from Canada unilaterally?“ (Supreme Court of Canada 1998).

*quebecké vládě jednostranné odtržení od Kanady?*⁶⁰ (Supreme Court of Canada 1998).

- 3) *„Ke kterému z práv by se přiklonila Kanada, pokud by nastal rozpor mezi právem mezinárodním a právem vnitrostátním?“*⁶¹ (Supreme Court of Canada 1998).

Odpověď Nejvyššího soudu na první otázku zněla, že kanadská ústava není jen písemným dokumentem, ale konglomerátem pravidel a nařízení, která společně vytváří komplexní systém. Pouhé čtení vybraných kapitol ústavy může být zavádějící. Důležité je zamyslet se nad podstatou ústavy jako celku a vzít také na vědomí princip fungování federace, demokracie, ústavnosti a práva menšin. Zamyšlení se nad těmito pravidly a jejich fungování nám pomůže pochopit práva a povinnosti, která budou důležitá v momentě, kdy se většina Quebecanů rozhodne pro odtržení své provincie od zbytku Kanady (Supreme Court of Canada 1998).

Pokud k takovému případu dojde, měl by soud rozhodnout, zda Quebec právem na odtržení skutečně disponuje. Při posuzování takové situace sehraje klíčovou úlohu princip demokracie. Demokracii však nemůžeme chápat jen jako systém, ve kterém rozhoduje většina. Musíme jí posuzovat v širším kontextu skládajícího se z celé řady pravidel. Obyvatelé jednotlivých provincií si v rámci Kanady vytvořili vzájemné svazky a kontakty, které se opírají o princip federalismu, demokracie, ústavnosti a respektu k právům menšin. Svobodné rozhodování Quebecanů v otázce samostatnosti jejich provincie by mohlo tyto vztahy ohrozit (Supreme Court of Canada 1998).

---

⁶⁰ Znění textu v angličtině: „Does international law give the National Assembly, legislature or government of Quebec the right to effect the secession of Quebec from Canada unilaterally? In this regard, is there a right to self-determination under international law that would give the National Assembly, legislature or government of Quebec the right to effect the secession of Quebec from Canada unilaterally?“ (Supreme Court of Canada 1998).

⁶¹ Znění textu v angličtině: „In the event of a conflict between domestic and international law on the right of the National Assembly, legislature or government of Quebec to effect the secession of Quebec from Canada unilaterally, which would take precedence in Canada?“ (Supreme Court of Canada 1998).

Demokratické instituce Kanady prochází neustálým vývojem, který je ovlivněn právy jednotlivých aktérů. Z toho plyne, že se při vyjednávání musí dodržovat jisté zásady a povinnosti vůči dalším aktérům. Volby týkající se samostatnosti Quebecu by ukázaly demokratickou legitimitu v otázce odtržení. Další účastníci by na tento krok museli reagovat (Supreme Court of Canada 1998):

„Quebek si nemohl, i přes jasný výsledek referenda, dělat ambice na uznání práva na sebeurčení a ustanovit tak podmínky navržení secese ostatním součástí federace. Výsledek demokratické volby, ať už byl prohlasován jakoukoli většinou, sám o sobě nemá žádný právní účinek a nemůže opomíjet principy federalismu a vlády zákona stejně jako práva jednotlivců a menšin či výkon demokracie v ostatních provinciích či celé Kanadě. [...] Ostatní provincie stejně jako federální vláda nemají jediný důvod odmítnout právo quebecké vlády k provedení úkonu secese za předpokladu, že si jednoznačná většina quebeckého lidu zvolí tuto cestu a za předpokladu, že Quebec stále respektuje práva ostatních. Jednání, která následovala toto hlasování, se odkazovala na možnost schválení zákona o secesi, kdy konání v souladu s jeho zněním by de facto proces secese zahájilo. Z podstaty zákona však není možné vyvozovat jakékoli závěry. Jednání musí tedy brát ohledy na zájmy jiných provincií, federální vlády a Quebecu a dále nezbytně práva všech Kanadčanů na území Quebecu i mimo ně, zejména pak práva menšin.“⁶² (Supreme Court of Canada 1998).

---

⁶² Znění textu v angličtině: „Quebec could not, despite a clear referendum result, purport to invoke a right of self-determination to dictate the terms of a proposed secession to the other parties to the federation. The democratic vote, by however strong a majority, would have no legal effect on its own and could not push aside the principles of federalism and the rule of law, the rights of individuals and minorities, or the operation of democracy in the other provinces or in Canada as a whole. [...] The other provinces and the federal government would have no basis to deny the right of the government of Quebec to pursue secession should a clear majority of the people of Quebec choose that goal, so long as in doing so, Quebec respects the rights of

Vyjednávací proces musí vyústit ve shodu a sladit práva a závazky dvou legitimních většin, tedy většiny Quebecanů a většiny obyvatel zbytku Kanady (Supreme Court of Canada 1998).

Na druhou otázku Nejvyšší soud odpověděl, že odpovědi, které se k jednostrannému odtržení staví kladně, vychází z práva na sebeurčení, na které má každý právo. Nicméně tímto právem nemůžeme argumentovat za všech okolností. Stát, jehož vláda zastupuje všechny lid, tedy i lid jednotlivých teritorií a to bez jakékoli diskriminace, a respektuje rovněž principy sebeurčení, může spravovat nižší územní celky dle mezinárodního práva a ostatní státy musejí respektovat územní celistvost takového státu. Quebecané nejsou obyvatelé kolonie ani nejsou žádným způsobem diskriminováni. Stejně tak nelze říci, že by Quebecanům byla odepírána možnost svobodně vyjádřit své politické, ekonomické, kulturní a sociální názory (Supreme Court of Canada 1998).

Ústava a mezinárodní právo nehovoří o právu na jednostranné oddělení od mateřského státu, nicméně možnost neústavního odtržení nelze vyloučit. Uznání takového kroku na mezinárodní scéně záleží na řadě okolností, mezi nimiž bude brán v potaz postoj Quebecu i Kanady. To vše bude mít vliv na uznání odtržení provincie Quebec. I když bude jednostranné vyhlášení nezávislosti uznáno, nebude zpětně ospravedlněno kanadskou ústavou ani mezinárodním právem (Supreme Court of Canada 1998).

Ve třetí otázce pak Nejvyšší soud sdělil informaci, že s poukázáním na výše uvedené dvě odpovědi není rozporu mezi domácím a mezinárodním právem (Supreme Court of Canada 1998).

---

others. The negotiations that followed such a vote would address the potential act of secession as well as its possible terms should in fact secession proceed. There would be no conclusions predetermined by law on any issue. Negotiations would need to address the interests of the other provinces, the federal government and Quebec and indeed the rights of all Canadians both within and outside Quebec, and specifically the rights of minorities." (Supreme Court of Canada 1998).

4.2.2 Situace po vynesení rozsudku Nejvyššího soudu

Clarity Act⁶³ je zákon snažící se pro případné budoucí referendum o nezávislosti Quebecu definovat znění otázky, která by měla být voličům předložena. Zákon se rovněž snaží určit míru většiny, která by kanadské vládě pomohla vyvázat se z povinnosti zahájit se secesionistickým Quebecem vyjednávání o jeho odchodu z federace (Turp, 2003: 172).

Quebecká vláda iniciovala pod záštitou Zákona o quebeckém referendu již dvě referenda o politické a ústavní budoucnosti provincie. V obou těchto referendech rozhodovali o formulaci otázky položené voličům volení političtí zástupci provincie Quebec. Tato zvyklost však byla přijetím⁶⁴ výše uvedeného Clarity Act zpochybněna. Dolní komora získala pravomoc zamítnout znění otázky formulované Národním shromážděním a volenými politickými zástupci provincie Quebec (Turp, 2003: 172-173). Usoudí-li dolní komora Parlamentu, že předložená otázka není jednoznačně formulována, nesmí kanadská vláda zahájit jakákoliv jednání, která by mohla vést k tomu, že by některá z provincií přestala být součástí Kanady jako celku (Turp, 2003: 190-191). Zákon označuje za jednoznačnou a jasnou pouze takovou otázku, která se voličů dotazuje, zda by provincie měla přestat existovat jako součást Kanady a stát se tak nezávislým (suverénním) státem (Turp, 2003: 173).

Dalším problémem, který se snaží Clarity Act řešit, je stanovení potřebné většiny. Všechna referenda, která se dosud v otázce politické a ústavní budoucnosti Quebecu a Kanady uskutečnila, byla vítězná tehdy, získala-li daná otázka podporu prosté většiny hlasů voličů (50 %

---

⁶³ Clarity Act byl schválen dolní komorou Parlamentu Kanady 15. března 2000 a Senátem 29. června 2000 (Turp, 2003: 188).

⁶⁴ Clarity Act byl na parlamentní půdě projednáván za podmínek, které nebyly hodny systému parlamentní demokracie. Federální vláda se snažila o co nejrychlejší přijetí zákona. Nakonec bylo v dolní komoře o zákonu hlasováno za účasti 64% většiny poslanců Quebecu. Zákon byl schválen a postoupen Senátu. Také v horní komoře byl vysloven souhlas s přijetím zákona, a to i přes značné výhrady quebeckých senátorů. Ještě týž den nabyl zákon oficiální platnosti, jelikož byl podepsán generálním guvernérem (Turp, 2003: 172).

plus 1 hlas). Avšak Clarity Act mění i toto pravidlo. Zákon⁶⁵ dává dolní komoře pravomoc rozhodnout, že prostá většina není dostatečnou většinou k tomu, aby federální vláda musela splnit svou ústavní povinnost v podobě zahájení vyjednávání o budoucím uspořádání země⁶⁶. Proti zákonu vystoupily všechny tři politické strany⁶⁷ zastupující své voliče v Národním shromáždění Quebecu. Až na drobné výjimky nezískal Clarity Act podporu ani v řadách občanské společnosti (Turp, 2003: 173-174). Parlament dále uzákonil, že z kanadské ústavy nevyplývá jakékoli právo na jednostranné vystoupení z federace (Turp, 2003: 190-193).

Přijetí Clarity Act dolní komorou Parlamentu a následně Senátem Kanady v roce 2000 nezůstalo bez odezvy. Národní shromáždění Quebecu následně uzákonilo, že Quebečané mají nezadatelné právo na svobodné rozhodnutí o politickém a právním statusu své provincie. Quebecký parlament rovněž odsouhlasil, že bez jeho souhlasu nesmí být měněny hranice provincie, přičemž quebecká vláda musí zajišťovat respektování územní integrity provincie (Turp, 2003: 194-198).

Bez odezvy nezůstala ani definice většiny, která je pro akceptování výsledku referenda požadována. Dle Národního shromáždění Quebecu postačuje k vítězství otázky předložené v referendu prostá většina hlasů (Turp, 2003: 197). Tím však došlo k rozporu s Clarity Act (Turp, 2003: 173-174).

---

⁶⁵ Zpochybnění většinového pravidla může být chápáno jako zpochybnění základního principu rovnosti voličů, jelikož hlas jednoho voliče musí mít stejnou hodnotu jako hlas voličů ostatních (Turp, 2003: 173).

⁶⁶ Při posuzování jednoznačné vůle většiny musí vzít dolní komora federálního Parlamentu v úvahu zejména a) celkový počet většiny platných hlasů, b) procentuální účast voličů, c) jakékoliv další okolnosti, které považuje za relevantní (Turp, 2003: 192).

⁶⁷ Strana Quebecu, Liberální strana Quebecu a Demokratická iniciativa Quebecu (Turp, 2003: 174).

4.2.3 Samostatnost Quebecu a domorodé obyvatelstvo

Indiánský kmen Kríů je již mnoho let přesvědčen o tom, že má právo na sebeurčení⁶⁸. Sami Kríové nepožadují právo na secesi, protože se na základě historických dohod považují za občany Kanady. Kríové rovněž neubírají Quebecu právo vystoupit z federace, ale chtějí, aby se mohli sami rozhodnout, zda budou součástí nezávislého Quebecu nebo Kanady⁶⁹ (Parliament of Canada 2014).

Kríové jsou přesvědčeni, že jednostranné vyhlášení nezávislosti Quebecu by znamenalo porušení lidských práv a demokracie. Pokud by přesto k vyhlášení samostatného Quebecu došlo, jsou Kríové připraveni domáhat se svých práv soudní cestou. Na podporu svých tvrzení Kríové zveřejnili rozšířenou studii⁷⁰, která čerpá z kanadských i mezinárodních zdrojů. Hlavním předmětem studie je právo na sebeurčení domorodých národů včetně práva zůstat součástí Kanady. Jakékoliv násilné začlenění Kríů do samostatného quebeckého státu by tudíž bylo nelegitimní a v rozporu s mezinárodním, kanadským a domorodým právem. Kríové se domnívají, že pokud by byly jejich požadavky ignorovány, byl by vážně ohrožen demokratický proces Quebecu na získání nezávislosti (Parliament of Canada 2014).

Podle studie neexistuje v kanadském nebo mezinárodním právu žádné pravidlo, které říká, že se současné hranice provincie Quebec automaticky stanou také hranicemi suverénního Quebecu⁷¹. Je na místě uvést, že jen od roku 1867 prošly hranice Quebecu několika změnami. Roku 1870 Kanada odkoupila od Společnosti Hudsonova zálivu Rupertovu zemi, kterou obývali Inuité, Kríové a další domorodé národy,

---

⁶⁸ Sebeurčení na základě mezinárodního práva (Parliament of Canada 2014).

⁶⁹ Kríové se domnívají, že na základě Dohody o severním Quebecu a Jamesově zálivu má federální vláda Kanady závazky, které separatistický Quebec nemůže ignorovat (Parliament of Canada 2014).

⁷⁰ Název studie zní: Nespravedlivá suverenita (Parliament of Canada 2014).

⁷¹ Část provincie Quebec určená výhradně domorodým obyvatelům tvoří 14 770 km². Přibližně 95 % tohoto území bylo vyčleněno na základě Dohody o severovýchodním Quebecu a Dohody o severním Quebecu a Jamesově zálivu. Zbývajících 5 % tohoto území tvoří rezervace a sídla (Parliament of Canada 2014).

přičemž během následujících desetiletí byly části tohoto území přiřčleněny ke Quebecu. Roku 1898 pak byly stanoveny severní hranice Quebecu podél východního pobřeží Jamesova zálivu k ústí řeky Eastmain. Východní hranice se posunuly k řece Hamilton a západní pak k Labradoru (Parliament of Canada 2014).

V referendu, které se konalo na území Kríů 24. října 1995, se 96,3 % voličů rozhodlo pro setrvání v Kanadě. Hlasování se účastnilo 77 % oprávněných voličů. Otázka, která byla voličům položena v referendu, zněla následovně (Parliament of Canada 2014):

„Souhlasíte jako národ s tím, že quebecká vláda oddělí tradiční území Kríů v oblasti Jamesova zálivu od Kanady, v případě, že bude referendum za samostatný Quebec úspěšné?“⁷²
(Parliament of Canada 2014).

Stát má mít jasně ohraničené území. K obdobnému závěru došla také konference v Montevideu⁷³, na které byly definovány následující znaky státu: a) stálé obyvatelstvo, b) jasně vymezené území, c) fungující vláda schopná území kontrolovat, d) schopnost vstoupit do vztahu s ostatními státy (Buchanan, 1999: 49). Pokud jde však o legitimitu hranic Quebecu, může dojít k závažným problémům a konfliktům. Jen stěží si dokážu představit, že by Quebec přistoupil na zásadní úpravu hranic ve svůj neprospěch.

4.2.4 Secese Quebecu jako řešení kulturní sebezáchovy

Jednou ze základních otázek je, zda může být secese ospravedlněna v případě, nedochází-li ze strany státu k nespravedlnostem a páchání příkoří? Vhodnou případovou studií je

⁷² „Do you consent, as a people, that the Government of Quebec separate the James Bay Crees and Cree traditional territory from Canada in the event of a Yes vote in the Quebec referendum?“ (Parliament of Canada 2014).

⁷³ Konvence z Montevidea byla přijata v roce 1933 (Rosůlek, 2007: 65).

právě kanadská provincie Quebec. Jak tvrdí Allen Buchanan, jakýkoliv pokus Quebečanů ospravedlňující secesi na základě nespravedlnosti je zpochybnitelný a to díky historickým okolnostem. Angličané sice získali území v Severní Americe na úkor Francouzů pomocí násilí, nicméně Francouzi danou půdu získali obdobnými prostředky na úkor domorodého obyvatelstva (Buchanan, 1992: 357).

Jestliže mohou potomci domorodců⁷⁴ vznést oprávněný nárok na část území, které jejich předkové obývali před příchodem Francouzů a Angličanů, pak se může toto pravidlo aplikovat také v případě Quebecu, kdy Quebečané získají právo na secesi území, které se nachází v územním rámci Quebecu. Podle historických pramenů by však nárokované území Quebečanů představovalo pouze úzký pruh země podél řeky svatého Vavřince. Zbylé území, které je dnes součástí provincie Quebec, bylo totiž získáno expanzí Angličanů (Buchanan, 1992: 357).

Přestože Buchanan připouští možnost výskytu situací, ve kterých mohou být frankofonní Kanadčané vystaveni diskriminaci, hledí na řešení celého problému prostřednictvím secese s nedůvěrou⁷⁵. Buchanan tvrdí, že musí existovat jasná definice toho, co všechno můžeme za kulturu považovat. Musí existovat jasné vymezení, kdy zachování dané kultury může být zdrojem oprávněného požadavku na samostatné území a to i v případě, že pro takový krok neexistuje historické oprávnění. Pokud nedojde k jasnému vymezení, pak se každé takto formulované právo na secesi může stát destabilizujícím prvkem a to proto, že může být chápáno jako neomezené právo na sebeurčení pro kohokoliv (Buchanan, 1992: 357).

---

⁷⁴ V Quebecu žije přibližně 62 tisíc domorodého obyvatelstva. Mezi původní národy patří Inuité a celá řada indiánských kmenů. Zmíňme například Kríry, Hurony či Algonkiny (Parliament of Canada 2014).

⁷⁵ Quebečané již nejsou oběťmi diskriminace a nespravedlností. Přesto Buchanan připouští, že Frankokanadčané mohou být diskriminaci vystaveni (Buchanan, 1992: 357).

5 APLIKACE REMEDIÁLNÍ TEORIE SECESE NA PŘÍPAD QUEBEKU

V této části práce aplikuji teorii mediálního práva na secesi Allena Buchanana na praktický případ provincie Quebec. Nejprve se budu věnovat konzervativním podmínkám mediálního práva na secesi, které Allen Buchanan definuje a které jsem uvedl v teoretické části práce. Následně na případ Quebecu aplikuji také liberální podmínky mediální teorie secese.

Je důležité si uvědomit, že historie lidstva a států byla a je formována pozitivními i negativními faktory a činy. Zločiny proti lidskosti, křivdy i nespravedlivé anexy jsou neoddělitelnou součástí dějin. Snad na každém národu byla kdysi vykonána jistá nespravedlnost. Snad každý národ zažil své zlaté i temné období a Quebečané v tomto případě nejsou výjimkou.

Podíváme-li se do kanadské historie, zjistíme, že prudké zpomalení ekonomického, sociálního a kulturního rozvoje frankofonních Kanadčanů nastalo v důsledku prohrané Sedmileté války, kterou proti sobě vedli Angličané a Francouzi. Po prohraném ozbrojeném konfliktu a nastolení nových pořádků Angličany se lidé římskokatolického vyznání, kterými byli převážně Quebečané, nesměli ucházet o žádný úřad ve státní správě. Probíhala protestantizace a anglofonizace země a dále pak snaha o asimilaci frankofonních Kanadčanů s anglicky mluvícím obyvatelstvem (Rovná - Jindra, 2001: 42-44). Takové události a praktiky můžeme zcela jistě označit za nedemokratické. Důležité ale je, že se jedná o dávnou minulost. Přestože tyto křivdy nebudou zřejmě nikdy zapomenuty, neměly by hrát zásadní význam.

Dnes se Quebečané nachází ve zcela jiné situaci. Kanada je všeobecně vnímána jako demokratická země, která všem svým občanům bez rozdílu garantuje lidská práva a svobody. Quebec není kanadskou kolonií, ale jednou z jejích provincií, přičemž občané Quebecu mohou

svobodně vyjádřit své politické, ekonomické, kulturní nebo sociální názory (Supreme Court of Canada 1998). Federální vláda v blízké minulosti nepodnikla a nadále nepodniká kroky, které by vedly k ohrožení života Quebecanů, ani neuskutečňovala a neuskutečňuje takovou politiku, která by ve svém důsledku způsobila potlačování lidských práv quebeckého lidu.

Jedním z příkoří, které bylo na Quebecu spácháno, je i jeho začlenění do britského impéria a do kanadské federace. Již výše jsem uvedl, jaké důsledky měla pro Quebecany prohraná Sedmiletá válka. Dalším důsledkem prohry v tomto konfliktu byla anexe Quebecu Angličany. Takto podaná informace však může vést ke zkresleným závěrům. Je na místě položit si otázku, zda je území, o které Francouzi kdysi přišli, totožné s dnešní rozlohou Quebecu? Důležitou informací je, že podle historických pramenů by území nárokované Quebecem představovalo pouze úzký pruh země podél řeky Svatého Vavřince. Zbylé území totiž bylo získáno anglickou expanzí (Buchanan, 1992: 357). Francouzi, kteří začali území části dnešního Quebecu kolonizovat, byli sami nově příchozími osobami, stejně jako Angličané a další Evropané. Původními obyvateli v oblasti dnešního Quebecu a Kanady jsou indiánské kmeny (Rovná - Jindra, 2001: 21-30). Koruna získala území v Severní Americe na úkor Francouzů pomocí násilí, avšak Francouzi získali půdu obdobnými prostředky na úkor domorodého obyvatelstva (Buchanan, 1992: 357). Celá záležitost není tedy tak jednoduchá, jak se mohlo na první pohled zdát.

Až dosud jsem hovořil o konzervativnějších podmínkách remediální teorie secese. Nyní se zaměřím na liberálnější podmínky této teorie. Jelikož jsem liberální podmínky secese a tzv. zvláštní právo na secesi blíže popsal již v teoretické části, přistoupím rovnou k aplikaci těchto podmínek na případ Quebecu.

Jak je uvedeno v nálezů Nejvyššího soudu Kanady, Quebec se může vydat cestou nezávislosti. Pro takový krok se však musí vyslovit

jednoznačná většina quebeckého lidu a musí být zahájena jednání o vystoupení z federace mezi Quebecem a dalšími členy federace. Jednání o podmínkách umožňující vystoupení z federace musí vyústit ve shodu dvou legitimních většin: tedy většiny Quebecanů a většiny obyvatel zbytku Kanady. Uplatnění práva na secesi však nesmí být jednostranné (Supreme Court of Canada 1998). Zde se setkáváme s problémem, jak definovat onu jasnou většinu. Jedná se o prostou většinu, tak jak uvádí Národní shromáždění Quebecu, nebo jasná většina představuje jiné číslo? Nabízí se také otázka, zda má být brána v potaz volební účast a další okolnosti, které by mohly závažným způsobem ovlivnit výsledek hlasování? Pokud se pro vystoupení z federace vysloví prostá většina voličů a volební účast nepřesáhne 50 %, neměl by být výsledek referenda závazný.

Na základě získaných informací se domnívám, že by výsledek referenda v otázkách rozpadu státu měl být podmíněn povinnou volební účastí a pro nezávislost by se muselo vyslovit minimálně 65 % voličů. Naopak v případě přistoupení nových států do federace by bylo vhodné užití liberálnějších podmínek: volební účast přesahující 50 % a zisk minimálně prosté většiny hlasů voličů. Mělo by tak být nastaveno pravidlo, které by ztěžovalo rozpad státu a podporovalo by jeho územní a politickou expanzi. Jinými slovy, zničit stát by mělo být obtížnější, než stát rozšířit. Problém secese Quebecu je o to složitější, že jej neřeší ani nejvyšší zákon, jelikož v ústavě Kanady není zakotvené právo, které by jednotlivým provinciím a teritoriím umožňovalo jednostranné oddělení od mateřského státu. Dle nálezu Nejvyššího soudu Ústava Kanady možnost secese přímo nevyklučuje (Supreme Court of Canada 1998). Vzhledem k historickým souvislostem nepřináší řešení ani dohoda, na jejímž základě Kanada vznikala. Jelikož je Quebec jednou z kanadských provincií a disponuje vlastními politickými i soudními orgány, nelze legitimitu secese zdůvodnit ani jako reakci na neumožnění vytvoření místní samosprávy.

6 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, zda a za jakých podmínek má provincie Quebec právo vystoupit z kanadské federace? V práci jsem se snažil potvrdit nebo vyvrátit mnou stanovenou hypotézu:

„Vzhledem k nedávnému vývoji a aktuální situaci je zřejmé, že za současných okolností nemá provincie Quebec právo jednostranně vystoupit z kanadské federace. Na základě remediální teorie Allena Buchanana se jeví, že Quebec nemá na jednostrannou secesi právo, jelikož Kanada je právní a demokratický stát, který všem svým občanům garantuje základní lidská práva a svobody.“

Při zkoumání této problematiky jsem vycházel nejen z teoretických paradigmat umožňujících za různých podmínek národnostním či etnickým menšinám právo na vlastní stát, ale také z právního rámce státu Kanada, konkrétně z nálezu Nejvyššího soudu Kanady. Z nálezu vyplývá, že federální vláda ani ostatní provincie nemohou Quebecu odejmout právo na secesi. Secese Quebecu však nesmí být jednostranná. O vystoupení z federace se musí vést jednání, která musí brát ohled na zájmy všech provincií, federální vlády, Quebecu a práva všech Kanadčanů.

Remediální teorii práva na secesi Allena Buchanana jsem aplikoval na případ Quebecu v závěrečné kapitole této bakalářské práce. Zde jsem podrobně analyzoval jednotlivé podmínky teorie a to od konzervativních po liberální. U konzervativně definovaných podmínek jsem dospěl k následujícím závěrům:

- 1) Provincie Quebec a quebecký lid nemohou uplatnit právo na odtržení od Kanady prostřednictvím teorie remediálního práva, které přiznává právo na secesi těm skupinám, na kterých byla v minulosti spáchána nespravedlnost či jiné příkoří a secese je jedinou možností, jak problém řešit.

- 2) Quebecký lid nemůže uplatnit právo na odtržení od Kanady prostřednictvím teorie remediálního práva, které přiznává právo na secesi v případě, že 1) kroky, které vláda podniká, vedou k ohrožení života obyvatel na určitém území nebo jsou-li potlačována další lidská práva obyvatel nebo 2) byla-li původně suverénní jednotka neprávem anektována jiným státem.

U liberálně definovaných podmínek remediálního práva na secesi jsem dospěl k těmto závěrům:

- 1) Provincie Quebec a quebecký lid mohou uplatnit právo na odtržení od Kanady prostřednictvím teorie remediálního práva, které přiznává právo na secesi v případě, povoluje-li stát právo na odtržení. Quebec však nemá právo uskutečnit jednostrannou secesi.
- 2) Provincie Quebec a quebecký lid nemohou uplatnit právo na odtržení od Kanady prostřednictvím teorie remediálního práva, které přiznává právo na secesi v případě, je-li právo na secesi zakotvené v ústavě státu.
- 3) Provincie Quebec a quebecký lid nemohou uplatnit právo na odtržení od Kanady prostřednictvím teorie remediálního práva, které přiznává právo na secesi v případě, umožňuje-li odtržení dohoda, na jejímž základě vznikl z původně nezávislých jednotek nový stát.

Na základě výše uvedených závěrů mohu konstatovat, že mnou uvedená hypotéza byla potvrzena. Quebec nemá jednostranné právo vystoupit z kanadské federace. Teoreticky by se Quebec mohl stát suverénním státem v případě, že by se na tomto kroku dohodl s jednotlivými provinciemi a federální vládou. Dle výsledku předčasných voleb (duben 2014) lze konstatovat, že otázka osamostatnění se Quebecu nebude v následujících letech hlavním politickým tématem. V dubnových volbách Strana Quebecu, usilující o secesi (Parti Québécois 2014), významně oslabila na úkor Liberální strany prosazující jednotu Kanady (BBC 2014).

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- BBC (2014). *Quebec holds provincial elections* (<http://www.bbc.com/news/world-us-canada-26927831>, 10. 4. 2014).
- Buchanan, Allen (1991). Toward a Theory of Secession. *Ethics* Vol. 101, No. 2 (Jan., 1991), s. 322-342.
- Buchanan, Allen (1992). Self-Determination and the Right to Secede. *Journal of International Affairs* Vol. 45, No. 2 (Winter 1992), s. 347-367.
- Buchanan, Allen (1997). Theories of Secession. *Philosophy and Public Affairs* Vol. 26, No. 1. (Winter, 1997), s. 31-61.
- Buchanan, Allen (1999). Recognitional Legitimacy and the State System. *Philosophy & Public Affairs* Vol. 28, No. 1 (Winter, 1999), s. 46-78.
- Buchanan, Allen (2004). *Justice, legitimacy, and self-determination moral foundations for international law* (Oxford: Oxford University Press).
- Elections Quebec (2013). *Référendums au Québec* (<http://www.electionsquebec.qc.ca/francais/tableaux/referendums-quebec-8484.php>, 16. 12. 2013).
- Gellner, Ernest (1997). *Nacionalismus* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).
- Government of Canada (2014). *Political Divisions* (http://atlas.gc.ca/site/english/maps/reference/national/can_political_e/, 11. 1. 2014).
- Heywood, Andrew (2008). *Politologie* (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Hobsbawm, Eric J. (2000). *Národy a nacionalismus od roku 1780: program, mýtus, realita* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

Holländer, Pavel (2009). *Základy všeobecné státopědy* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (2014). *Quebec* (https://www.mzv.cz/ottawa/cz/obchod_a_ekonomika/ekonomicke_zpravy_z_provincii/quebec_ekonomicka_informace.html, 9. 3. 2014).

Parliament of Canada (2014). *Aboriginal peoples and the 1995 Quebec referendum: a survey of the issues* (<http://www.parl.gc.ca/Content/LOP/researchpublications/bp412-e.htm>, 11. 1. 2014).

Parti Québécois (2014). *Réaliser la souveraineté du Québec* (<http://pq.org/realiser-la-souverainete/> 10. 4. 2014).

Patten, Alan (2002). Democratic Secession from a Multinational State. *Ethics* Vol. 112, April 2002, s. 558-586.

Political Database of the Americas (2013). *Canada: Federal Referenda* (<http://pdba.georgetown.edu/Elecdata/Canada/Canada.fedref.html>, 12. 12. 2013).

Rosůlek, Přemysl (2007). Národy, nacionalismus a teorie secese. In: Rosůlek, Přemysl a kolektiv, *Politická filozofie: aktuální problémy* (Plzeň: Aleš Čeněk), s. 63-88.

Rovná, Lenka - Jindra, Miroslav (2001). *Dějiny Kanady* (Praha: NLN, Lidové noviny).

Říchová, Blanka (2012). *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů* (Praha: Portál).

Supreme Court of Canada (1998). *Decisions - Supreme Court Judgments* (<http://scc.lexum.org/en/1998/1998scr2-217/1998scr2-217.html>, 11. 1. 2014).

Turp, Daniel (2003). Québec's right to secessionist self-determination: The colliding paths of Canada's Clarity Act and Québec's fundamental rights Act. In: Dahlitz, Julie ed., *Secession and international law: Conflict Avoidance* (The Hague: T.M.C. Asser Press).

Weger, Klára (2007). Politický systém Kanady. In: Ženíšek, Marek - Šanc, David a kol., *Commonwealth: Politické systémy* (Plzeň: Aleš Čeněk), s. 11-31.

Wood, John R. (1981). Secession: A Comparative Analytical Framework. *Canadian Journal of Political Science / Revue canadienne de science politique*. Vol. 14, No. 1 (Mar., 1981), s. 107-134.

Yale, François - Durand, Claire (2011). What did Quebeckers Want? Impact of Question Wording, Constitutional Proposal and Context on Support for Sovereignty, 1976 - 2008. *American Review of Canadian Studies*. Vol. 41, No. 3 (September 2011), s. 242-258.

8 RESUMÉ

This bachelor's thesis deals with Allen Buchanan's Remedial right theory only and its application to a practical example of Canadian province of Quebec. The goal of this thesis has been to find out whether and under which conditions Buchanan's Remedial right theory only entitles Quebec its secession from Canadian federation. Following the goal, I formulated the main hypothesis of this work as follows:

„Taking the recent evolutions and current situation into account, it is evident that under the actual circumstances the province of Quebec is not entitled to unilaterally secede from Canadian federation. Based on Allen Buchanan's Remedial right theory only, it seems obvious Quebec is not entitled to unilateral secession as Canada is a lawful and democratic state providing all its citizens with guarantee of primal human rights and freedoms.“ During the work on this thesis, I have been checking the given hypothesis continuously based on which I could come to a conclusion confirming its verification.

This bachelor's thesis is divided into four main chapters; these are further segmented for better arrangement. In the first chapter, I present what secession means and describe different perceptions of secession in particular authors' point of view. Further on, I specify in more detail convenient preconditions for secession having been defined by secessionist theorist John R. Wood. At the end of the first chapter I described two rights formulated by one of the leading theorists of secession – Allen Buchanan – related to formation of a state. It is a right to attempt to establish own legitimate state and a right to own legitimate state.

Second chapter deals with secessionist theories. The aim of this chapter has been to mainly provide a reader with information serving as a theoretical basis for evaluation of this case study. To provide

a comprehensive addition to given information I shall also state basic overview of the Primary right apart of the remedial right.

The third chapter deals with course of two referendums of independence having been held in Quebec so far (1980 and 1995). I have also stated information based on Supreme Court findings issued in 1998 upon request of the Canadian government related to a possibility of secession of the province of Quebec from the federation. At the same time, I have also been dealing with reaction of the federal government to the findings of the Supreme Court of Canada in form of passing the Clarity Act by the Parliament (2000) and with reaction of the National Assembly of Quebec having not left the passing of this law without response. At the same time, I could not omit stance of the Aboriginal population to the question of independent Quebec and cultural self-preservation of the province.

In the last chapter of this case study, I made an application of the Remedial right theory only on a practical example of Quebec through which I obtained needed information and arguments being necessary for verification of the above given hypothesis. At the conclusion of this thesis I summarized the given issues and provided a clear response to the question of my hypothesis being verified.

I have come to the following conclusions in terms of Allen Buchanan's Remedial right theory only conservatively defined conditions:

- 1) The province and people of Quebec are not entitled to apply the right to secession from Canada through the Remedial right theory only acknowledging the right of secession to those groups having suffered from injustices or wrongs in the past and secession is the only possibility to solve the situation for them.
- 2) The people of Quebec cannot apply the right to secede from Canada through the Remedial right theory only acknowledging the secession right in case that 1) actions taken by the government lead to

threatening of life of population on a certain territory or other people's human rights are repressed, or 2) a former independent unit was unjustly annexed by another state.

In terms of liberally defined conditions of Allen Buchanan's Remedial right theory only I have come to the following conclusions:

- 1) The province and people of Quebec can apply the right to secession from Canada through Remedial right theory only acknowledging the right to secession in case a state concedes such a right to secession. Quebec however does not a right for a unilateral secession.
- 2) The province and people of Quebec cannot apply the right to secession from Canada through the Remedial right theory only acknowledging the right to secession in case such a right is stipulated within constitution of a state.
- 3) The province and people of Quebec cannot apply the right to secession from Canada through the Remedial right theory only acknowledging the right to secession in case secession is made possible by a treaty on which basis a new state was created from originally independent units.

Taking the above stated conclusions into account, I can state that my herewith presented hypothesis has been verified. The issue of secession of Quebec most probably will not be topical in the following years with regard to April's 2014 elections.

9 PŘÍLOHY

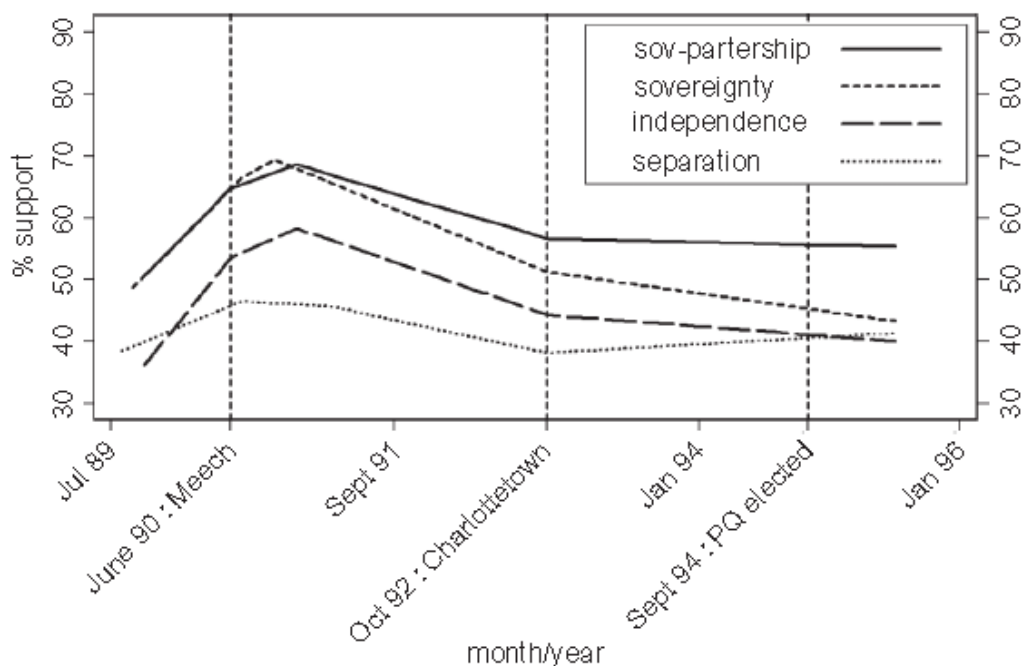
Příloha č. 1: Mapa Kanady⁷⁶

⁷⁶ (Government of Canada 2014).

Příloha č. 2: Graf znázorňující podporu jednotlivých modelů⁷⁷

Ve výše uvedeném grafu je znázorněna procentuální podpora jednotlivých modelů (svislá osa) v průběhu času (vodorovná osa). Z grafu je patrné, že každá událost v rámci uvedeného období měla výrazný dopad na změnu veřejného mínění. Zásadním způsobem se projevilo odmítnutí Dohody z Meech Lake a referendum o Charlottetownské dohodě. Naopak volební vítězství Strany Quebecu v září 1994 se jeví jako nepodstatné (Yale - Durand, 2011: 251).

V období před referendem, které se konalo v říjnu 1995, docházelo k průběžné klesající podpoře modelu „suverenita“. Tento trend je zaznamenán po neúspěchu Dohody z Meech Lake. S blížícím se referendem získával stále větší podporu model „suverenita-partnerství“. V předvečer referenda mělo záměr podpořit tento model téměř 52 % obyvatel. Další návrhy, které neobsahovaly zmínky spolupráce jako „separace“, „nezávislost“ a „suverenita“ získaly podporu lehce převyšující 40 % (Yale - Durand, 2011: 253).

⁷⁷ (Yale - Durand, 2011: 252).

Příloha č. 3: Porovnání referend z let 1980 a 1995⁷⁸

Porovnání referend o samostatnosti Quebecu		
	rok 1980	rok 1995
Počet voličů	4 367 584	5 087 009
Počet voličů, kteří v referendu hlasovali pro samostatnost Quebecu	1 485 851	2 308 360
Počet voličů, kteří v referendu hlasovali proti samostatnosti Quebecu	2 187 991	2 362 648
Celkový počet platných hlasů	3 673 842	4 671 008
Počet neplatných hlasů	65 012	86 501
Volební účast (v %)	85,61 %	93,52 %
Rozdíl počtu hlasů mezi ANO a NE	702 140	54 288

---

⁷⁸ (Elections Quebec 2013).